

לפעמים צריכים לשבור את הכלים, בזהירות...

להתענג על ה'

הרב אליהו רבי ראש הכולל

שלום וברכה מורי ורבותי!

במסגרת שיחותינו המשותפות, שוחחנו לא פעם על עדינות הנפש האמורה להיות בראש מעלותיו של כל יהודי בתפקידים בסיסיים, כמו בעל ואשה, אבא ואמא. ואף בתפקידים שכיחים פחות, כמו מורה או רב לתלמידים ובוס לעובדים.

לכל אדם אמורה להיות עדינות נפש, אצילות, רוך, אורך רוח ו'פתיל ארוך', איתם הוא אמור לצלוח את משברי החיים, בין אם באים הם מצד ילדיו הקטנים ובין אם מגיעים הם מבן הזוג או מחבר עמית או עובד. דרך התגובה אמורה להיות בעדינות ובאצילות, וללא התפרצות או כעס חלילה.

מעבר לכך שהכעס אסור הוא באיסור חמור, וכמאמר חז"ל (זוה"ק בראשית כ"ז ע"ב) "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה", הרי שהתועלת מצעדים שכאלה ממש מועטת. בדרך כלל, צעדים קיצוניים כאלה משיגים את המטרה ההפוכה, וכל הנוגעים בדבר יוצרים התנגדות. ולעומת זאת, בדרכי נועם ובעדינות נפש מגיעים לתוצאות חיוביות הרבה יותר.

אולם, הפעם, בניגוד לכל מה שהתרגלנו עד היום, נדבר על הדברים שאותם יש לעצור בבוטות, בחוסר עדינות, ואפילו באלימות (מילולית, כמובן).

וכלפי מה הדברים אמורים?

*

אתה אבא למופת, אוהב, משבח ומפאר, מעניק לילדים מלוא חופניים אהבה וחום, תוך כדי דוגמא אישית לתפארת. הבית שלך הוא גן עדן עלי אדמות, הילדים נהנים לחזור ממקומות הלימודים לחממה הנפלאה שהקמת.

והנה, אתה שם לב ל'עוול' שהולך וחוזר על עצמו למרות הסבירך היפים ותיאוריך המרגשים. לדוגמא: אתה רואה את אחד הילדים מתנהג באופן קבוע באכזריות לאחיו הקטן, אתה מזהה זאטוט שלא מוציא אפילו בדרך מקרה מילה אחת של אמת מפיו, אתה מבחין בינוקא שמתחצף בצורה שיטתית אליך או לרעייתך, וכל המילים היפות שלך בעיניך לא עובדות.

כאן כבר לא מתייחסים יפה. פה כבר לא מעניקים אהבה. במקרה כזה כבר יש צורך לעבור להילוך גבוה יותר. פה יש לנזוף, ואפילו להגביה את הקול. ובמקרה הצורך גם ללוות את "הסימפונייה" המדהימה הזו במכה קלה בכנף.

*

אתה בעל מושלם, מעניק חום ואהבה ללא הגבלה, עוזר ומסייע ללא תנאים. משבח, מפאר, מהלל ומפרגן ללא הרף.

אולם, עם כל זאת בגלל 'בעיות תורשתיות', בגלל חברה רעה, או סתם כך בגלל לחץ נפשי שאינו מרפה, היא מדברת לא יפה, תוקפנית, מתחצפת, רוטנת, מאשימה, ובקיצור מתנהגת שלא כאשת ישראל כשרה וצנועה ואפילו לא בערך.

תפקידך להישיר מבט לגברת, ולומר בצורה הברורה ביותר שאינה משתמעת לשני פנים: "רעייתי היקרה, אני אוהב ומעריך אותך. המילים הללו שיצאו מפידך בדקות האחרונות לא מתאימות לך, הן גובלות בחוצפה של ממש, ואשה מיוחדת כמוך לא אמורה להוציאן מפיה בשום אופן. אני מפסיק את השיחה ברגע זה, ומחדש אותה רק לאחר שאשמע בקולך שחזרת לעצמך. באהבה, יוסי..."

אתה רב קהילה. מוסר שיעור תורה באורך רוח, משבח, מפאר ומהלל את הקהל, את הגבאים, את תושבי העיר, את חיילי צה"ל ואת מייסדי המדינה...

והנה, קם לך בחור חצוף מהקהילה או מצוות הגבאים ופוער את פיו באמצע הדרשה, על התוכן, על המסר, על המשתמע ממנו, על אורך הדרשה, ועל מה לא?

באותו רגע, עליך לשתוק למספר שניות מתאים, לוודא שהקהל כולו בדממה וממתין לתגובתך. ואז לעיני כל להסביר בקול רם מלווה בזעם עצור על "הזכות" של מחטיאי הרבים, על הצפון להם בעולם הזה ובעולם הבא, על הנוק אותו הם מסכים למדינה ולחיילים, ועל הכל על המניעים הטמאים הגורמים להם לפצות באותה שירת רשע.

*

כשיש עוול, כשיש שחיתות, כשעומדים מול מציאות מכוונת עקומה, אין מקום לדרישת שלום, אין מקום לאהבה ואין מקום לדרכי נועם.

בטווח הארוך, אין כמו האור להרחיק את החושך. אולם, בטווח הקצר, כאשר נמצא מולך מישהו שבמודע ובמכוון מנסה להרוס ולקעקע את האמת ואת הטוב, כאן יש להניח את הגור ולאחוז במקל לבדו.

ומי עשה כן, אם לא משה רבנו בפרשתנו הנאוהה: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל הַמַּחֲנֶה וַיִּרְא אֶת הָעֵגֶל וּמַחֲלַת וַיַּחַר אָף מִשֵּׁה וַיִּשְׁלַח מִיַּדוֹ אֶת הַלַּחַת וַיִּשְׂבֵּר אֹתָם תַּחַת הָהָר" (שמות לב, יט).

הוא יורד מההר ורואה את העם אותו נושא הוא על כתפיו במשך שנים - לא פחות ולא יותר - עובד עבודה זרה. נותן סטירת לחי לכל החינוך של השנים האחרונות, ומתחיל בדרך חדשה, חצופה, מתריסה, ההיפך הגמור מכל מה שלמד וחונך בדורות האחרונים. משה רבינו הענותן הגדול, לא מדבר יפה, לא מרעיף חום ואהבה, ולא מנסה לשוחח עם העם ונציגיו בדרכי נועם. הוא שובר את הדבר היקר ביותר לו ולעם, הוא יוצא למלחמה, הוא לא משאיר אבן על אבן באזור.

ומדוע? להיכן נעלמה כל ענוותנותו של "העניו מכל האדם", היכן הרוך, העדינות, המסירות והחמלה של מנהיג בישראל?

התשובה חד משמעית, מתנהגים בדרכי נועם בטרם בוצע העוול והפך לאורח חיים, כאשר הוא נהיה חלק מהדרך, יש לעקור את הדרך באותו רגע ממש ורק אז לסלול חדשה.

וכך הדבר בהמשך הפרשה "הַשְּׂמֵר לָךְ פֶּן תִּכְרַת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִתָּה בְּאֶרְצָהּ פֶּן יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבְּךָ. כִּי אֵת מִזְבְּחֹתָם תִּתְּצוּן וְאֵת מִצְבְּוֹתָם תִּשְׁבֹּרוּן וְאֵת אֲשֵׁרֵי תִכְרֹתוֹן. כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר כִּי ה' קָנָא שְׁמוֹ אֶל קָנָא הוּא" (שם, לו, יז-יט).

לשבור, להרוס, לא להשאיר זכר. ומדוע? היכן דרכי הנועם? והתשובה כאמור, כאשר יש דרך של הרס, יש ראשית לכל לעקרה ולשרשה ורק לאחר מכן להתחיל בחינוך מחדש.

נשכיל להשתמש בדרכי הנועם, נשכיל להבין מתי יש לעקור דרך שלא בדרכי נועם, ונשכיל לעקור גם בחוסר דרכי הנועם עם עדינות הנפש האצילות והזהירות הנדרשת.

בהצלחה רבה לכולנו,

וברוכים תהיו!

שאלה יפה

שו"ת ממורנו הרב שליט"א

ואם זה בת לקרוא לה אודיה, מלשון הודיה להשם יתברך.

בסיכום: להצמד תמיד למקורות ולשורשים הנפלאים שלנו. וזה מוסיף להם כח ואנרגיה חיובית להצלחה.

תרומה ל"קרן תומכי תורה"

שאלה: בחורי ישיבות הבאים בכל שנה לפני פורים, ומבקשים צדקה עבור קרן "תומכי תורה" שבישיבות, האם מצוה לתרום להם? **תשובה:** בודאי שיש מצוה גדולה וחובה קדושה לתרום להם, וכסף זה מיועד לחתנים הלומדים בישיבות הקדושות, לסיוע כלכלי עבור ההוצאות. ורבנו הסטייפלר זיע"א היה ממליץ לבקש קבלה על ההכנסה, כדי לדעת ולהבין שהכל אמת לאמיתה.

ויש להזהר ולבקש מההורים שלא לשלוח את הנערים הצעירים לבקש כסף, משום שיתכן שאין זה חינוכי. ועוד, יתכן שעלולים הנערים הצעירים להפגע ביראת שמים, ורק בחורים בוגרים באמת, שקיבלו הדרכה נכונה, הם יעסקו בקודש לחיזוק את "קרן תומכי תורה". ויש להתייעץ תמיד עם החכם, ותשועה ברוב יועץ.

הוצאת תפוחי אדמה מהמים בשבת

שאלה: שמתו סיר עם תפוחי אדמה ומים על הפלאטה לפני שבת, כדי שיתבשלו התפוחי אדמה כל הלילה. ושאלתי היא, באיזה אופן יהיה מותר לסגן את המים מהתפוחי אדמה? שאלה נוספת, כשסוחטים לימון לתוך סלאט, תמיד נופלים חרצנים לתוך הסלאט, באיזה דרך יהיה ניתן להוציאם מהסלאט מבלי לעבור על בורר?

תשובה: יש להוציא את התפוחי אדמה מהמים, וזה מצוין והכי טוב.

ולגבי הגרעינים שנופלים לסלאט, יש להוציא את הגרעינים מהסלאט ולמצוץ אותם מעט, או להוציא עמהם קצת אוכל. ודרך אגב, "חרצנים" זה רק בענבים (פי' נזיר לדי), ואילו בשאר פירות זה נקרא גרעינים (הרומות פי"א).

הנחת לחם עם גבינה צהובה על הפלאטה בשבת

שאלה: מה הדין להניח על הפלאטה בשבת לחם עם גבינה צהובה? והאם יש לדמות זאת לאינפאנדה המוזכרת בשלחן ערוך?

תשובה: מותר, וזה ממש דומה. שהרי באינפאנדה השומן כבר מבושל ומחובר לאוכל ורובו יבש, וכן בנידון דידן, הגבינה צהובה כבר מבושלת ורובו יבש. ועוד, שזה גרמא לענין מוליד.

והוא הדין לגבי הג'חנחון שיש בו מרגרינה, שמותר להניחו על הפלאטה בשבת, משום שהמרגרינה כבר מבושלת (וע"ע בשו"ע המקוצר ע"ל

רכו דוד המלך" לראשי שליט"א ח"ב עמ' מג, ותהנה).

מקרה הילד לומד בתלמוד תורה אז קצת קשה שיניח תפילין בבית לפני הלימודים, ובתלמוד תורה גם לא יכול להניח כי כל יתר החברים עדיין לא מניחים והוא לא ירגיש בנוח להיות שונה. תודה רבה.

תשובה: מרן רבינו הגדול זיע"א (יבי"א ח"ו סימן ג') פסק שמצוה לחנכו שנה קודם ואפילו יותר. וכמובן בתנאי שהילד בתלמוד תורה לומד תלמוד להלכה, וירא שמים וגופו נקי. ע"ש. ולפי זה כפי מצב הילד והאפשרות הנפשית והרוחנית שלו. יעשו כן ושלוש על ישראל. ואם הוא באמת חכם ומבין ורציני ומוכן לעשות כן. אז אין לחשוך מחברים וכיוצא בזה, וכי זה שקול? לא להיות בנוח ולהיות שונה, אולי הם משונים?! ולפי מצב הילד יעשו. ויעשה ויצליח לתורה ויראה. אמן ואמן.

לקצר דרך דרך ביהכ"נ לצורך מצווה

שאלה: האם מותר לעשות קיצור דרך בבית הכנסת כדי להתפלל בבית הכנסת אחר?

תשובה: רבינו המשנה ברורה בביאור הלכה (סימן קנ"א סעיף ה') הביא סברת הפרי מגדים להקל לקצר דרך בית הכנסת כדי לעשות מצוה. וחלק עליו ופסק שאסור לעשות קיצור דרך דרך בית הכנסת גם לצורך מצוה. וכן פסק כף החיים. ומרן בהליכות עולם (ח"א פק"ט ויק"ט). ע"ש. אמנם רבינו הקדוש הבן איש חי פסק להקל בזה. והוסיף בהגהות רבינו איש מצליח שם שאם יש לו צורך גדול וממהר מאד לצורך מצוה יכול לסמוך על הפרי מגדים והבן איש חי.

וכשאינו ממהר ממש, אסור לקצר לכולי עלמא גם לצורך מצוה.

קריאת שמות עם משמעות ומהמקורות

שאלה: האם יש בעיה לקרוא בשמות תהל, אנאל, פריאל אגם וכדומה?

תשובה: אין בעיה. אבל זה לא מתאים לילדים שלנו, אין לזה משמעות ואין תועלת. ורבינו החזון איש זיע"א היה אומר לא לקרוא שם שבעתיך ישאלו אותו. זה בן או בת? זה באות א' או ה'. זה אות ט' או ת'. למה לצער את הילדים בעתיד?

לא העיקר שם מודרני! העיקר שם עם משמעות, מקורות מהמסורת ומהתורה.

הייתי מציע במקום תהל תהילה, זה פסוק בתהלים ויש גם משמעות תהילה לה'. תהלים פרק ל"ג. ופרק קמ"ה.

במקום אנאל לקרוא שם שמתחיל באות א' ושייך למקורות כמו אוסנת - אשתו של יוסף הצדיק. אסתר - אשתו של מרדכי היהודי. אפרת - זו מרים הנביאה. אביטל - אשתו של דוד המלך.

אגם לא מתאים, כי לא ברור אם זה בן או בת. ואם זה בן נקרא לו אדם, אדם הראשון.

גדול השלום

שאלה: הוזמנתי על ידי שכן לחתונה שלא בהפרדה בין גברים לנשים. האם כדאי לומר לו ישירות שאינני הולך לאירועים מעורבים ולכן לא אגיע לחתונתו או שאתלה בכך שלא יכולתי להגיע מסיבות אישיות בסתם? **תשובה:** אם באמת אין קשר ביניכם וזה רק הזמנת כבוד בתורת שכנים. אז ברור שאין צורך ללכת, וגם אין צורך לומר לו שלא הולך לאירועים מעורבים, אלא לא הולכים ולא כלום. וכמובן ניתן לתת להם במתנה ספר יפה על טהרה, וכן דיסקים לטהרת המשפחה. וזה כעין מתנה ותתקבל באהבה. אבל אם באמת יש ביניכם הבנה והערכה וכבוד זה לזה, ויתכן שיפגעו כשלא הולכים. ועל אחת כמה וכמה אם הוא בא לאירועים והביא מתנה, באופן כזה כדאי ללכת ולתת מתנה, ולהיות שם בשעת החופה. ואם ניתן לעשות כמה דקות ריקודים בהפרדה על טהרת הקודש הנה מה טוב. ואם אפשר גם לברך אותם ברמקול, ולשתות כוס שתיה ולכוון להוציאם ידי חובה בברכת שהכל ובוזה מזכיר את כולם לאכול עם ברכה, זה מצוין. וזה קידוש השם גדול. וכך המליץ הסטייפלר זיע"א לעשות. ואחר כך בחכמה יעזוב את המקום, ולא ירגישו עליו ולא כולם, ושלוש על ישראל, וגדול השלום. והאמת והשלום אהבו.

בעניין ספר חזון עובדיה

שאלה: לגבי חזון עובדיה, האם להלכה ולמעשה זה רק מה שכתוב למעלה או גם מה שכתוב למטה? כגון הרב כתב בהלכות לולב שצריך לאגוד את הערבה מתחת להדס בגובה כי יש פוסקים שמחייבים זאת, והרב לא כתב זאת למעלה, אז מה זה אומר שרק למעלה ההלכות או חייב אדם לעיין בכל העיון שכתוב?

תשובה: בוודאי שהכל כתב וערך ותיקן והגיה וסיקל וניקש מרן רבינו הגדול זיע"א. בן תורה המבין, צריך ללמוד ולהבין את הכל בעיון נמרץ. לפעמים יש פרטים שכתובים למטה בדיוקא. בן תורה המבין, יודע לבאר למה זה כתוב למטה ולא למעלה. לפעמים בגלל שזה פרט קטן שלא מעכב. לפעמים בגלל שמרן מעדיף מה שכתוב למעלה. לפעמים מרן זיע"א מסכים לכך בשלמות, רק שלא רצה לפרסם כן שלא תצא תקלה תחת ידו. והבן.

הנחת תפילין קודם גיל בר מצווה

שאלה: ראיתי בספר מסוים שהספרדים נהגו להניח תפילין לילדים שנה לפני הבר מצווה.

מה דעת הרב בנושא? כדאי כבר מגיל 12 או רק כמה חודשים לפני הבר מצווה? בכל